

Woensdag 18 november 1914 – ochtendeditie

Geïnterneerden.

Gisteren zijn in de K. M. A. te Breda 3 Belgische soldaten binnengebracht, die bij Wernhout geïnterneerd waren.

Londen, 17 november. Het persbureau Reuter heeft de volgende beschrijving over de gevechten, waarin de Pruisische garde op 11 november bij Ieper door de Engelse troepen is teruggeslagen, openbaar gemaakt:

Bij het aanbreken van de dag openden de Duitsers op onze schansen ten noorden en zuiden van de weg tussen Menen en Ieper een verwoed geschutvuur, misschien het ergste dat ze nog op ons hebben gericht. Enige uren later volgde op dit bombardement een stormaanval van de infanterie. Deze werd uitgevoerd door de eerste en de vierde brigade van het gardekorps, dat, naar wij van gevangenen weten, gehaald was om een uiterste poging te doen, ten einde Ieper te nemen, een taak welke te zwaar was gebleken voor de linie-infanterie. Toen de aanvallers vooruit stormden, werden ze ontvangen door het vuur van onze frontlijn, en toen ze zich schuin voortbewogen langs een deel van ons front, kwamen ze ook in de flank onder het vuur van ons geschut, geweren en mitrailleurs. Hoewel hun verliezen, voor ze onze linie bereikten, al reusachtig moeten zijn geweest, ontwikkelden zij zulk een kordaatheid en wisten zij hun overwicht in aantal zodanig te doen gelden, dat zij er, ten spijt van onze schitterende tegenstand, in slaagden op drie plaatsen door onze linie heen te breken. Zij drongen over enige afstand het bos binnen achter onze verschaningen, doch werden opnieuw aangevallen, over de hele linie beschoten door machinegeweevuur en teruggedreven naar de linie van onze

verschansingen, waarvan zij er enkele wisten te behouden ondanks onze pogingen om hen er uit te verjagen.

Hoe zwaar hun verliezen moeten zijn geweest, kan worden opgemaakt uit het feit dat het aantal doden dat zij in de bossen achter onze linie achterlieten, alleen reeds 700 bedroeg.

Een aanval, gelijktijdig ondernomen ten zuiden van de weg Menen-leper, echter niet door gardetroepen, mislukte geheel en al. Want toen de aanvallende infanterie het bos introk dicht bij onze linie, openden onze kanonnen er een zodanig vuur op, dat zij haar aanval niet kon voortzetten.

Zoals meestal het geval is in bosachtig terrein, werd het gevecht voor een groot deel op korte afstand geleverd en droeg daardoor een uiterst verbitterd en verward karakter. Verspreide afdelingen van de vijandelijke troepen die achter onze stellingen het bos waren binnengedrongen, konden voor- noch achterwaarts en werden bijna alle gedood of gevangen genomen.

Het gedeelte van de linie, welke wij ten zuidoosten van leper bezet hielden, werd zwaar bestookt door granaatvuur, doch had geen enkele ernstige infanterieaanval te verduren. De stellingen der Fransen werden echter beschoten en tevens verwoed aangevallen.

Op de rest van ons front was alles, behoudens de gewone beschieting, betrekkelijk kalm gebleven. Op onze rechtervleugel werd een van onze verschansingen door ons ondermijnd en daarna verlaten. Zodra de vijand er bezit van genomen had, werden de ladingen onder vuur genomen en vele Duitsers werden aan stukken gescheurd door de ontploffingen.

Hoewel deze grote aanval door de gardetroepen doel heeft getroffen, kan de mislukking toch nog niet als een beslissing worden

aangemerkt. Misschien hebben de pogingen om leper te nemen met deze aanval hun hoogtepunt bereikt, misschien vormde hij ook het slot van de tweede reeks aanvallen op dit punt. Hij is dan ook niet zonder betekenis.

Het relaas eindigt met warme hulde aan de onverschrokken moed, waarmee de Duitsers tegen het overstelpende vuur oprukten.

Berlijn, 17 november. Het Leipziger Tageblatt verneemt van welingelichte zijde over het driedaagse gevecht bij Middelkerke, waarin het Engelse smaldeel, dat het Duitse leger door zijn geschutvuur in het nauw bracht, tot de terugtocht werd gedwongen, de volgende bijzonderheden:

Het gelukte de Duitse veldartillerie zeven schepen onder bevel van admiraal Hood buiten gevecht te stellen, waarvan één kort daarop is gezonken. De 24e oktober werden een kruiser en twee torpedojagers door treffers beschadigd, waarop alle schepen snel weg stoomden. De volgende dag verschenen Engelse oorlogsschepen in groter aantal en bestookten met een hagelbui van zware granaten de Duitse kustbatterijen. Er werden ongeveer 1000 schoten geteld, waarvan een gedeelte in de onmiddellijke nabijheid van de Duitse batterijen insloeg. Deze werden echter, dank zij de goed gekozen stellingen in de duinen, niet noemenswaardig beschadigd. Daarentegen werden weer drie Engelse schepen, de Falcon, Brillant en Rinaldo, onder aanzienlijke verliezen aan officieren en manschappen buiten gevecht gesteld.

De op 26 oktober ondernomen poging om de Duitse batterijen tot zwijgen te brengen, mislukte volkomen. De schepen openden op grote afstand een hevig vuur, maar werden na verbitterde strijd opnieuw teruggeslagen.

Een Duitse granaat trof de ketel en de machinerieën van een torpedojager, die men kort daarop zag zinken. Sinds die dag hebben zich geen Engelse schepen meer onder de Belgische kust gewaagd; hun vuur is verder zonder uitwerking gebleven, zodat de Duitse troepen ongestoord hun operaties tegen Nieuwpoort hebben kunnen voortzetten.

Naamfeest van Z. M. Albert I.

Van bijzondere zijde schrijft men ons:

Onder de talrijke telegrammen, welke door de bemiddeling van de Belgische legatie in Den Haag aan koning Albert I van België zijn verzonden, is een telegram geweest van een groep leden van de eerste en de tweede Belgische kamer, die in Brussel waren samengekomen om in stille viering 's konings naamdag te gedenken. Hun brief werd door een bijzondere koerier naar Den Haag gebracht. Een andere brief was reeds een paar dagen vroeger verzonden door het schepencollege van Brussel. De koning heeft uit zijn hoofdkwartier met volgend telegram, dat reeds zijn bestemming heeft bereikt, geantwoord: "Soyez remerciés de vos bonnes paroles qui m'ont vivement touché. J'adresse à la capitale et à mes chers concitoyens un cordial salut."

Opmerkelijk en wel een treffend bewijs voor de grote afhankelijkheid van alle Belgen aan zijn persoon, is de enthousiaste bewondering, welke ook van sociaal-democratische zijde voortdurend tegenover koning Albert wordt betuigd. Volksvertegenwoordiger Camille Huysmans, algemeen secretaris van de socialistische Internationale, sprak zaterdag 11. in café Hollandais, in Den Haag, op de feestzitting der Belgen, woorden van hulde aan de koning, welke op de vergadering grote indruk maakten. En Edw. Anseele, de bekende voorman van de Gentse socialisten, maakte van

zijn toevallige aankomst in Den Haag gebruik, om bij de gezant van België zijn gevoelens van grote eerbied voor de koning en de koningin te gaan uiten, met nadrukkelijk verzoek hunnen majesteiten van zijn bezoek op de hoogte te willen brengen.

Het is treffend te zien hoe het met iedere dag toenemend lijden de Belgische bevolking in haar trouw tegenover haar vorstenhuis in niets heeft geschokt, maar integendeel een onverbreekbare hechtheid van banden tussen beide heeft bewezen, welke men vroeger niet zo sterk zou hebben gedacht.

Het Centraal bureel te Antwerpen.

Van onze correspondent te Antwerpen op 14 november:

Het Centraal bureel voor inlichtingen aan vluchtelingen had heden, te 4 uur (Belgische tijd) een bijeenkomst belegd, waar het al zijn medewerkers, waar ook de drukpers onder werd begrepen, toe had uitgenodigd. Die bijeenkomst werd druk bezocht en de mooie vertrekken van het gebouw der Kunstlei, tot dan toe alleen getuigen van de ijver en de toewijding van onvermoeibare filantropen, boden thans de enigszins onverwachte aanblik van een feestelijke receptie.

Aan het bureau namen plaats de heer mr. Poplimont, fungerend als voorzitter in de plaats van de heer Schobbens, die door dringende bezigheid verhinderd was, de heer W. A. van der Veen, voorzitter der Nederlandse afdeling van het comité, en de heer K. de Keyzer, lid van het Belgisch comité.

Onder de aanwezigen bevonden zich nog de erevoorzitter van het comité, de consul-generaal der Nederlanden, de heer J. A. van den Bergh, de heer G. W. Baron de Vos van Steenwijk, de heer Hovemans e. a.

De heer de Keyzer vatte kort samen hoe het comité was tot stand gekomen, wat tot heden verricht was geworden en noemde de namen der personen die hun medewerking hadden verleend. In het avondblad van verleden zondag heb ik u daar het voornaamste reeds van gemeld. Ik moet daar nog aan toevoegen, dat verscheidene beambten, o.a. van het provinciaal bestuur, onder de leiding van de heer Th. van Rijswijck, en ook een Antwerpse dame, zich daarbij zeer verdienstelijk maken. De boodschappen worden verricht door vijf weesjongens, door de regent van het weeshuis ter beschikking gesteld. Alle medewerking gebeurt kosteloos.

Dank zij de medewerking van de klerken van een van onze handelshuizen, bezit het bureel reeds een gedeeltelijke lijst, alfabetisch gerangschikt, van de namen der Belgische soldaten die in Nederland geïnterneerd zijn. Deze lijsten liggen ter inzage van het publiek.

Sinds het ontstaan van het inlichtingenbureel kwamen er uit Nederland toe 10.184 vragen om inlichtingen van vluchtelingen en te Antwerpen boden zich 19.227 personen aan om inlichtingen te bekomen omtrent uitgeweken bloedverwanten.

Zoals ik u reeds mededeelde, kan uit Holland geschreven worden aan volgend adres: Centraal bureel voor inlichtingen, Kunstlei 64 Antwerpen, via Brugstraat 51, Roosendaal, Noord-Brabant (Nederland). Men schrijve liefst op briefkaarten en vermeld daarop: datum, familienaam (drukletters), doopnamen, ouderdom, woonplaats in België, adres in Nederland of Engeland. Men voege er aan toe: korte bijzonderheden in Vlaams of Frans, bv.: vrouw en kinderen in welstand, deze of gene vriend of verwant is gestorven, hoopt weldra terug te keren of te emigreren naar ander land; werk gevonden, heb nog geld, enz. enz.

De heer de Keyzer bracht beurtelings hulde aan de milde eigenaar der kantoren, de heer Mortelmans, aan de consul-generaal van den Bergh, aan de president van het comité de secours senator van der Molen en aan al de wijkvoorzitters, aan het weldadigheidsbureau en, last but not least, aan de Nederlandse heren W. A. van der Veen, von Baumhauer, en baron De Vos van Steenwijk “die ons van de eerste dag af voortdurend hebben bijgestaan en wier namen in België nooit zullen vergeten worden”.

De heer Van der Veen beantwoordde deze rede in warme bewoordingen. Het doel van het bureau is: nuttig zijn. De uittocht van een heel volk had hem diep in het hart gegrepen, en hij achtte het een voorrecht om te kunnen helpen. Hij dankte het Antwerps gemeentebestuur, burgemeester de Vos en de schepenen van Antwerpen, de intercommunale commissie, voorzitter Franck, en het Antwerpse volk, dat vertrouwen heeft gesteld in hun werk. Trouwe Belgische handen zijn met hen dadelijk aan het werk geslagen en zullen tot het einde volharden.

In het Engels zich richtend tot mr. Poplimont, bracht de heer Van der Veen een roerende hulde aan het lijdende Belgische volk, wiens nood hij, die zelf ook tot een klein volk behoort, innig kan meevoelen, en dronk op het welzijn en de toekomst van België.

De heer mr. Poplimont antwoordde in het Frans en sprak de erkentelijkheid uit van zijn eigen arm volk, aan wie een glorieuze, pijnlijke en smartelijke plicht was te beurt gevallen. Onze vrienden uit Holland hebben metterdaad hun solidariteit en genegenheid bewezen, en een nooit meer te verbreken band is daardoor tussen beiden gelegd. Ontvang daarvoor onze vurige dank. De heer Poplimont bracht nog hulde aan de heer Laane, consul-generaal van België te Roosendaal en aan de degelijke werker de heer K. de Keyzer.

Consul-generaal Van den Bergh verklaarde tenslotte, dat het werk van het bureel, dat hem bovendien in een deel van zijn eigen taak verlicht, zijn grote instemming heeft. Toen hij gezien had welke flinke mannen uit Holland zich aan deze taak hadden gespannen, was hij daar trots op geweest en had heel graag zijn naam aan het comité verbonden. De heer De Keyzer, die hij lange jaren als een man van zijn woord kent, bracht hij in het bijzonder nog zijn hulde.

Op deze woorden werd de bijeenkomst gesloten, nadat de voorzitter nog had verklaard, dat bij de Kommandantur de nodige stappen zouden worden gedaan om het brievenverkeer met Holland, dat ter elfder ure gestremd is, geregeld te krijgen.

Uit Mechelen.

Onze correspondent te Roermond schrijft:

Een inwoner uit Mechelen, een smid-kachelmaker, die van daar bij het laatste bombardement met zijn vrouw en kinderen naar Nederland vluchtte en nu terugkeerde om zijn huisgenoten terug te halen, deelde mij heden in een onderhoud het volgende mee:

Tien dagen geleden besloot hij te gaan zien hoe het er met zijn zaak te Mechelen uit zag. Van Antwerpen moest hij de afstand tot Mechelen, ruim 20 km, te voet afleggen. Zonder veel omhaal, nu en dan werd hem slechts inzage van zijn door de burgemeester van een Nederlands dorpje verstrekte pas verzocht, kwam hij in zijn geboortestad aan. Reeds dadelijk bemerkte hij, dat de schade aan Mechelen toegebracht, nogal te dragen zou zijn. Zijn gedrukte stemming veranderde in vreugde, toen hij zijn winkelhuis in zijn geheel overeind zag staan. Wel was er inbraak gepleegd; uit de winkel waren twee kachels verdwenen. Alhoewel alle kasten en laden waren open gebroken, was er overigens niets gestolen. Na dit

alles geconstateerd te hebben, nam hij een kijkje in de stad. De Duitse bezetting bestaat nog uit ongeveer 1200 militairen, meestal mannen van 40 tot 45 jaar. Allen zonder uitzondering maakten direct een gunstige indruk en weldra was hij met de soldaten in een druk gesprek gewikkeld. Ofschoon hij uit de aard der zaak in den beginne niet veel vertrouwen in hen had, waren zij in korte tijd zelfs goede maats. Een onderofficier, met wie hij in een café geruime tijd gemoedelijk had zitten praten, had op diens verzoek de nacht in zijn woning doorgebracht. Voor dit logies liet de soldaat de volgende morgen ongevraagd 6 frank achter.

Alles wat de Duitsers nodig hebben wordt door hen tegen goede prijs gekocht en contant betaald.

Het gewone leven in de stad begint langzamerhand terug te keren, vele zaken zijn weer geopend; het grootste gedeelte der neringdoende bevolking is teruggekeerd.

Een ding was hem bij nadere beschouwing van de geteisterde stad tegengevallen en bij ons onderhoud kwam hij hierop meermalen onwillekeurig terug, n.l. de verwoesting, aangericht op het grote kerkhof, waar de Duitsers dwars over de gravenrijen loopgraven gemaakt hadden, waardoor vele graven blootgelegd en de lijken in de kisten zichtbaar geworden zijn.

Langen tijd had hij daar verpoosd, tot eindelijk het in zijn werkplaats wachtende werk hem uit zijn dieptreurige overpeinzingen wakker riep. Zeer ontroerd verliet hij dit vreselijk oorlogstoneel en begaf zich huiswaarts, aan de arbeid. Want er moet gewerkt worden, aldus eindigde mijn zegsman, en voor hen, die de handen uit de mouwen willen steken, is vooreerst de nood nog ver. Nog dient gemeld, dat mijn zegsman bij zijn terugkeer van Mechelen naar Antwerpen, om

van daar uit Holland vrouw en kinderen te halen, alle faciliteiten door de Duitsers verleend werden.

Op korte afstand buiten Mechelen werd hij door Duitse soldaten, die met een door twee paarden getrokken wagen de straatweg naar Antwerpen opreden, verzocht in te stappen, om met hen de reis naar Antwerpen voort te zetten.

Uit België

Men schrijft ons:

Te Luik zijn aangekomen 41 wagons graan, door de Amerikaanse legatie gezonden tot leniging van de nood der Belgen. 41 wagons, berekend op 15.000 kg per wagon, wat wel het maximum is, geeft een totaal van ruim 600.000 kg. Dit getal lijkt heel wat. Wanneer men echter bedenkt, dat de provincie Luik ruim 600.000 inwoners heeft, dan is dit gemiddeld 1 kg per persoon en zal deze hoeveelheid juist voldoende zijn om op zijn hoogst de bevolking 4 dagen van brood te voorzien.

Een onderhoud met Anseele.

Een der correspondenten van de Nieuwe Courant in België schrijft:

Maandag ontmoette ik de heer Ed. Anseele, die thans te Gent een zeer belangrijke taak heeft te vervullen. Allereerst vroeg ik hem, hoe het stond met de levensmiddelen. Brood is er voorlopig in voldoende mate, was het antwoord. Vlees is wel iets duurder dan in normale tijden, doch het is voor de mensen met enig inkomen nog te betalen.

De stad Gent zal tot januari 300.000 frank uitkeren aan 15.000 behoeftigen. De verenigde werklieden van allerlei richting krijgen

een minimumuitkering van een halve frank daags. Bovendien uitdeling van soep en brood.

Aan de dokken wordt graafwerk verricht door drie ploegen telkens 4 uur daags à 50 centimes per uur door 4500 arbeiders. Iedere arbeider maakt dus 12 frank per week, plus soep en brood.

De stad heeft de verschillende werkliedenbonden reeds 1 miljoen frank geleend op hun effectenbezit, daardoor zijn de verenigingen in staat geweest veel nood af te weren.

Het initiatief tot die lening is van Anseele uitgegaan, en ondervindt steun van alle partijen. Bovendien heeft de stad het risico op zich genomen van de scheepvaart en de voorraden te Gent opgeslagen.

Dit draagt veel bij tot verlevendiging van het verkeer langs de waterweg Gent-Terneuzen. Van de bladen verschijnen de volgende: Bien Public, Het Volk (r. k.), Gazette van Gent en Vooruit.

Tot nu toe, aldus Anseele, zijn de Duitsers tegenover ons charmant, doch het tegendeel zou ons al even kalm doen blijven. Sedert maandag is hij met de anderen van de verplichting als gijzelaar te dienen, ontslagen. De inrichtingen van de sociaal democraten, waarnaar ik nog eens speciaal informeerde, maakten het allen nog goed, doch ook voor deze kwamen de moeilijkheden al nader. De verwachtingen van sommige Belgen dat de Duitsers spoedig zouden heengaan, deelde de heer Anseele niet. Hij was van mening dat de Duitsers alle moeite zouden doen om Calais te krijgen om de Engelsen te “embeteren”.

Op de Belgen zijn de Duitsers daarom boos, dat dezen de Duitse trots hebben gekwetst. “Ze zijn door ons, aldus de heer Anseele, gelijk als door een klein schippershondje in de pantalon gebeten”, en dit vinden ze onbehaaglijk. In de omtrek van Gent en verder opereert nu

geen Duitse cavalerie, omdat ze daarmee in dat waterrijke landsgedeelte niets kunnen uitrichten. Men heeft nu die troepen naar het oosten gezonden. De reis van de heer Anseele stond in verband met de bevoorrading van Gent. Over andere gelegenheden liet de heer Anseele zich nu liever niet uit.

Wel was hij ook vol lof voor wat Nederland voor de Belgische vluchtelingen deed. Doch hij voegde er bij: "Ik had mij er aan verwacht", "ik weet dat gullie Ollanders een goed hart ebt."

Het college van burgemeester en schepenen van Antwerpen en de intercommunale commissie hebben aan de heer Francisco Saiz y Sebra, consul-generaal van Spanje, hun gevoelens van diepe erkentelijkheid betuigd, voor de onschatbare medewerking die hij hun de 9^e oktober heeft verleend, toen hij uit eigen beweging heeft aangeboden om de heren burgemeester De Vos, Louis Franck en Alphonse Eyckmans, voorzitter en ondervoorzitter der intercommunale commissie, te vergezellen bij hun onderhandelingen met de generaal-bevelhebber van het Duitse leger, dat de stad belegerde, teneinde te bewerken dat er aan het bombardement een einde zou gemaakt worden.

Woensdag 18 november 1914 – avondeditie

Rechtstoestand der geïnterneerden.

Bij koninklijke boodschap van 10 dezer is een wetsontwerp ingediend "houdende voorzieningen betreffende de rechtstoestand van hier te lande geïnterneerde militairen van een buitenlandse mogendheid." Het ontwerp regelt de straf- en tuchtrechtelijke toestand der geïnterneerden en was nodig, omdat het geldende Nederlandse recht in die materie niet voorziet en de Haagse verdragen, die over

internering spreken, de geïnterneerden niet aan het nationale militaire strafrecht onderwerpen, zoals art. 8 van het landoorlogreglement wel doet ten aanzien der krijgsgevangenen.

Tot twee opmerkingen van meer algemene aard geeft het ontwerp ons aanleiding. Vooreerst spreekt het van “geïnterneerde militairen van een buitenlandse mogendheid”, waaronder de memorie van toelichting ook krijgsgevangenen behorende tot een met Nederland oorlogvoerende mogendheid verstaat. Dit nu is in strijd met de terminologie en van de Haagse traktaten en van onze eigen wetgeving, bv. art 49 van het nog niet ingevoerde Wetboek van Militair Strafrecht. Zowel de traktaten als onze wet houden toch krijgsgevangenen en geïnterneerden uiteen. Waartoe deze gebruikelijke woordenkeus plotseling verlaten en dat zonder enige toelichting? Wilde men er misschien mee te kennen geven, dat het rechtsregime der geïnterneerden zich in niets van dat der krijgsgevangen onderscheidt? Voor zodanige opvatting is misschien iets te zeggen, maar toch niet voldoende om haar te aanvaarden. Maar bovendien, een terloopse gelijkstelling wat de gehele rechtstoestand betreft zou zeker niet op haar plaats zijn in een ontwerp, dat slechts betrekking heeft op een onderdeel van die rechtstoestand, zij het een belangrijk onderdeel: het straf- en tuchtrechtelijk deel.

En zo komen wij tot onze tweede opmerking. De bovengenoemde titel der wet is geschikt om de mening te doen post vatten, alsof door het ontwerp het regime der geïnterneerden in zijn geheel geregeld ware. Niets nu is minder juist dan dat, het gehele administratieve recht der geïnterneerden valt bv. buiten het wetsvoorstel en vindt een zeer onvolledige regeling in de verschillende Haagse verdragen, die over geïnterneerden handelen, een onvolledigheid te scherper in het oog springend, wanneer men over de krijgsgevangenschap de uitvoerige voorschriften van het landoorlogreglement leest, waarbij

door rechtstreekse regeling of toepasselijkverklaring van landsrecht het gehele regime der krijgsgevangenen genormeerd is geworden.

Er bestaat hier dus ten aanzien van de geïnterneerden een belangrijke leemte in het stellig volkenrecht, en geen regering, die die leemte beter peilen kan, maar die ook beter kan weten, hoe haar aan te vullen, dan de Nederlandse regering, die door de loop van de oorlog over grotere ondervinding beschikt inzake internering, dan enige andere regering, en dan ook wel heel wat meer maatregelen ter zake zal hebben getroffen, dan het wetsontwerp n° 223. Die grote ondervinding legt onze regering ongetwijfeld de verplichting op, het hare te doen, opdat de leemte in het volkenrecht inzake internering zou verdwijnen. Eerste vereiste om die verplichting na te leven is de geheel onjuiste schijn te vermijden, alsof met de “voorzieningen” van ontwerp n° 223 het interneringsrecht kant en klaar zou zijn. Die schijn ware weg te nemen, en de verplichtingen van onze regering ten deze waren te onderstrepen door te zeggen, dat het ontwerp slechts “enige voorzieningen” inhoudt.

Belgische vluchtelingen.

Het stoomschip Administrateur de Badts heeft gisteren 122 personen uit Antwerpen te Vlissingen aangebracht.

Ter gelegenheid van de naamdag van H. M. Elisabeth, Koningin der Belgen, zal morgen de gezant van België in Den Haag, baron Fallon, een deputatie van dames, uit de vluchtelingen te Haarlem en omstreken, ontvangen, die hem een huldeblijk namens de vluchtelingen voor Koningin Elisabeth zullen overhandigen. Dit huldeblijk zal bestaan uit een lederen verbandkist. Bij het geschenk zal worden gevoegd een kalligrafische opdracht. In de verbandkist zijn het wapen van België en het Rode Kruis aangebracht.

Het provinciaal vluchtelingencomité in Zeeland verzoekt dringend hulp voor de duizenden vluchtelingen, die nog in de provincie Zeeland vertoeven en daar de winter zullen moeten doorbrengen, vermits zij in hun land geen verdienste hebben of beroofd zijn van huis en haard, in de vorm van levensmiddelen van allerlei aard, van kleren (in het bijzonder onderkleding zo voor mannen als voor vrouwen en kinderen) en dekens. Ook bedden en matrassen voor ouden van dagen en zieken zijn hoogst nodig. Al deze goederen moeten gezonden worden aan het adres van mr. P. Dieleman, station Vlissingen, waar het magazijn van het comité is gevestigd en van waaruit over de provincie wordt gedistribueerd.

Steun aan de Belgen.

De hoofdzetel van The Commission for Relief in Belgium is gevestigd te Londen, en het bijkantoor te Rotterdam is slechts opgericht om het transport van de levensmiddelen en kleren te regelen. Alle kledingstukken, dekens, enz., welke uit Amerika, Canada en andere delen der wereld ten behoeve van de noodlijdende Belgen worden toegezonden, zijn bestemd ter verdeling onder de Belgische vluchtelingen in Nederland.

Deze verdeling heeft de commissie geheel overgedragen aan het Nederlandse Comité tot Steun van Belgische en andere slachtoffers, secretariaat Kalverstraat 64, Amsterdam, tot welke organisatie de verschillende plaatselijke steuncomités in Nederland zich derhalve met hun aanvragen hebben te wenden.

De levensmiddelen worden alle naar België doorgezonden, doch de vele schriftelijke, telegrafische en mondelinge aanvragen, welke de commissie uit alle delen van België bereiken, zijn nutteloos, aangezien de commissie niet over de bestemming beslist.

De commissie heeft namelijk ook een bureau te Brussel, onder leiding van de Amerikaanse en de Spaanse gezant daar, en dit bureau geeft aanwijzingen, op welke manier de verschillende te Rotterdam aankomende partijen over België moeten worden verdeeld.

Onderstaande staat toont aan, welk systeem bij de verdeling gevolgd wordt.

Het bureau te Brussel werkt nauw samen met het Comité National de Secours et d'Alimentation, hetwelk in elk der hoofdplaatsen der negen Belgische provincies een subcomité heeft. Aan het hoofd van zulk een subcomité staat een lokale autoriteit en bovendien een Amerikaans lid van de commissie.

Wanneer nu in enige gemeente in België gebrek komt aan levensmiddelen, moet het hoofd van deze gemeente zich wenden tot het subcomité in de hoofdplaats van zijn provincie. Iedere aanvraag wordt onmiddellijk in behandeling genomen en eventueel wordt aan het hoofd der aanvragende gemeente een bon voor de benodigde hoeveelheid verstrekt. Deze bon moet, zo mogelijk onder betaling voor hetgeen geleverd wordt, worden gezonden aan het hoofdbureau te Brussel, hetwelk dan voor spoedige levering ter plaatse zorg draagt.

De Belgische heren hebben opgemaakt, hoeveel ton elke provincie dagelijks nodig heeft, en in verhouding tot deze behoeften heeft de verdeling van Rotterdam uit naar de verschillende centra plaats. Deze centra zijn de volgende: voor de provincie Antwerpen, Antwerpen; voor de provincie Brabant, Brussel; voor de provincie Oost-Vlaanderen, Gent; voor de provincie West-Vlaanderen, Brugge; voor de provincie Henegouwen, Bergen; voor de provincie Luik, Luik; voor de provincie Limburg, Hasselt; voor de provincie Luxemburg, Libramont, en voor de provincie Namen, Namen.

De totale behoefte van geheel België bedraagt 1718 ton per dag en door de steun, die aan de commissie is toegezegd, staat het reeds vrijwel vast, dat de commissie in staat zal zijn deze hoeveelheid geregeld te leveren.

Tot nu toe zijn reeds naar België verzonden, 7890 ton tarwe, 738 ton meel, 1018 ton rijst, 809 ton erwten en 49 ton bonen.

Van Amerika, Canada en Engeland zijn of worden thans nog voor de commissie afgeladen ruim 68.000 ton voedingsmiddelen, en een geregelde aanvoer in de toekomst is eveneens verzekerd.

Van heden af zijn de kantoren van het comité voor Rotterdam gevestigd Haringvliet nr. 98.

Provincie	Inwoners	Dagelijks benodigde hoeveelheid graan in ton van 1000 kilo	Zetel van de provinciale subcomités	Adres van het provinciale subcomité, alsmede kantoor van de president
Antwerpen	1.019.500	229	Antwerpen	Franck, advocaat
Brabant	744.000	167	Brussel	Janssen, provincieraadslid
Brussel	800.000	180	Brussel	Janssen, provincieraadslid
Oost-Vlaanderen	889.000	200	Gent	Herman de Baets, voorzitter van de provincieraad

West-Vlaanderen	1.142.400	257	Brugge	
Henegouwen	1.254.100	282	Mons	Fulgence Masson
Luik	901.500	202	Luik	Paul Vanhoegarden
Limburg	289.100	68	Hasselt	Paul Vanhoegarden
Luxemburg	233.300	51	Libramont	Baron Goffinet
Namen	365.800	82	Namen	Baron d'Huart
	7.638.700	1718		

Belgische vluchtelingen.

De IJ-kade is zo langzamerhand een Belgische wijk geworden, een stadsdeel, waarin zelfs de meest volbloed Amsterdamer zich als een vreemdeling moet beschouwen, omdat hij er zijn eigen taal niet meer hoort spreken, maar alleen het gemoedelijke Vlaams. En deze wijk heeft nu, wij hebben reeds vermeld, dat het zou gebeuren, haar eigen school gekregen, een school, die wel niet in alle opzichten die naam kan dragen, maar een inrichting dan toch, waar de kinderen nuttig en prettig worden bezig gehouden, waar zij wat leren en waar het, en dit is aan de IJ-kade niet de minst voorname factor, gezellig warm is. Gisteren is de gehele school voor het eerst in gebruik genomen, en de heer Hordijk, de chef van het Centrale Doorgangshuis, heeft de vriendelijkheid gehad, ons een kijkje te gunnen. Buiten, vóór de loodsen, kwamen wij een troepje kinderen

tegen, die voor de eerste maal de nieuwe onderwijsinrichting gingen bezoeken.

Een aardig gezicht bood die kleine optocht, waarvan de voorste kinderen een ruiker en de portretten van koning Albert en koningin Wilhelmina droegen. En allemaal zongen zij de Vlaamse Leeuw.

De school is gevestigd in de achterste helft van de loods van de Nederland, welke door een wand van jute van het andere gedeelte is afgescheiden.

Zij bevat 19 klassen, die juist als in een gewone school zijn ingericht, met vier rijen banken en twee schoolborden. Het enige onderscheid is, dat de klassen niet gescheiden zijn; alle leerlingen, er zijn er ongeveer 700, zijn in één lokaal verenigd. Dit levert natuurlijk wel enig bezwaar op, daar het luid spreken in de ene klas allicht het onderwijs in de aangrenzende klas stoort. Maar men hoopt dat dit euvel in de praktijk wel mee zal vallen.

Het onderwijs was gisteren al in volle gang. Een juffrouw gaf spraakles en deed moeite een kleine Vlaming te laten vertellen, dat hij een held was. Maar de jongen weigerde de h uit te spreken en beweerde een eld te zijn.

De 19 klassen zijn verdeeld naar de leeftijd, en de jongens en meisjes zijn gescheiden. Alle Belgische kinderen uit de loodsen, van 6 tot 17 jaar, moeten de school bezoeken. Bij enkele oudere meisjes bestond daartegen eerst wel wat bezwaar. Ze waren nu al enige jaren van school af en vonden het zo klein. Maar zij zijn gezwicht voor de aandrang en zaten nu heel opgewekt op een grijze werklap met de kettingsteek aan een rechthoekig varken te werken, dat door een vierkante zon werd beschenen.

Van de 19 klassen zijn er 10 uit meisjes en 9 uit jongens samengesteld. Daar er meer jongens zijn dan meisjes, zijn dus de jongensklassen groter. Vooral in de laagste klassen is het verschil nogal aanzienlijk. Om nu het evenwicht enigermate te herstellen, zullen waarschijnlijk de kleinste kinderen in gemengde klassen worden ondergebracht.

Het hoofd van de school, de heer Lambrechts, vroeger schoolhoofd te Nijlen, een dorpje bij Aarschot, vertelde, dat de kinderen allemaal Vlamingen waren, geen enkele Waal was er onder.

Eén van de leerlingen had zowaar zijn eigen onderwijzer uit België teruggevonden.

Drie matrozen leren de jongens springen en hardlopen. Verder wordt er door bevoegde krachten gymnastiekles gegeven. Bij mooi weer vinden gymnastische spelen in de open lucht plaats.

De school wordt 's zondags als kerk gebruikt.

In het eigenlijke doorgangshuis zijn sedert ons vorige bezoek verschillende vergaderingen, merendeels verbeteringen, aangebracht.

Nu de schepen van de Maatschappij Nederland, in het kombuis waarvan voor de Belgen gekookt werd, alle zijn uitgevaren, moest er op andere wijze in de voedselbereiding worden voorzien. Daartoe is een houden loods gebouwd, waarin veldovens zijn geplaatst. Verder is er een washok gebouwd voor de vrouwen en zijn er nieuwe, zeer praktische privaten gemaakt.

De gebouwen zijn echter nog altijd onverwarmd. Het schijnt, dat men wacht op een beslissing van de regering nopens de verpleging van de

te Amsterdam samengebrachte vluchtelingen; maar de nood begint nu toch werkelijk te dringen, waar de winter zo vroeg begonnen is.

Onderwijs aan Belgische kinderen.

Zoals reeds vermeld, is in beginsel besloten, aan kinderen van meer goeude ouders, die uit België hierheen zijn gekomen, onderwijs te verstrekken. In een hedenmorgen gehouden vergadering is definitief tot de oprichting van een school besloten. Er is een permanente commissie benoemd, bestaande uit de heren mr. A. Deswarte, voorzitter; H. van der Meulen, secretaris; B. Keezer, penningmeester, en Delhay, Doornbosch, van Praag en Pals. Medegedeeld werd, dat de gemeente beschikbaar heeft gesteld twee lokalen van de school aan de Van Ostadestraat 101, hoofd de heer Evers. De school zal gemengde klassen bevatten; godsdienstonderwijs wordt er niet gegeven.

Tot nu toe zijn er ongeveer 40 leerlingen voor de school opgegeven. De lessen zullen maandag beginnen.

Parijs, 17 november. Officieel bericht van 11 uur 's avonds:

Volgens de laatste berichten heeft de vijand ten oosten en ten zuiden van Ieper zijn aanvallen, die de toestand niet hebben gewijzigd, hernieuwd. In de twee laatste dagen hebben wij enkele kleinere of grotere vorderingen gemaakt. Wij hebben aanvallen ondernomen bij Het Sas (ten zuiden van Bikschote), tussen Armentières en Arras, in de streek van Vailly, in Argonne en op de Maasheuvels.

Berlijn, 18 november. Ambtelijke mededeling van hedenochtend uit het grote hoofdkwartier:

De gevechten in West-Vlaanderen duren voort. De toestand is over het algemeen ongewijzigd.

Londen, 18 november. Aan de Times werd gisteren uit West-Vlaanderen geseind:

De algemene toestand in België is goed. Tussen Nieuwpoort en Diksmuide werden de Duitsers meer dan tegengehouden. Op de linie Diksmuide-leper heeft de strijd gedurende de laatste dagen er geheel gunstig voor de bondgenoten voorgestaan. Eén ding mag, geloof ik, als zeker beschouwd worden: de terugtocht van de vijand is slechts een kwestie van tijd. Alle hoop van de Duitsers om aan het noordelijke front voorwaarts te dringen is nu geheel verijdeld.

Tussen onze troepen en de vijand ligt de weg van Nieuwpoort naar Diksmuide als een beschermende gordel van water. De onderwaterzetting werd gisteren voltooid overeenkomstig het plan van een document uit een gerechtszaak uit het jaar 1793 tussen een boer en een grote landeigenaar. Ik zag vandaag het stuk te Veurne en werd erdoor getroffen, dat de aanwijzingen van weleer tot in de kleinste bijzonderheden en met algeheel succes waren opgevolgd.

De gisteren volvoerde onderwaterzetting heeft de positie der Duitsers te Diksmuide ernstig in gevaar gebracht en was feitelijk een rechtstreeks en voldoende antwoord op de bezetting van die stad door de vijand. Het gehele gebied binnen de driehoek Diksmuide-Oostkerke-Kaaskerke is onder water gezet. Een voorwaartse beweging uit Diksmuide als spil zou daarom op zijn minst een zeer gevaarlijke proefneming zijn.

De tegenwoordige linie heeft een merkwaardig voorkomen. De Fransen houden nominaal het zuidelijke gedeelte van de stad bezet, de Duitsers het noorden. De stellingen van de strijdmachten kruisen¹

¹ Deze voorstelling kan natuurlijk moeilijk met de werkelijkheid overeen komen. Men kan hier van een zigzagsgewijs lopende linie

elkaar echter en zijn op de meest verwonderlijke wijze ineengestremeld; en er wordt veel lijf aan lijf gevochten.

De Duitsers bombarderen nu de geheel buiten de vuurlinie gelegen vreedzame dorpen. Het bombardement van Oostduinkerke (achter de gevechtlinie van de bondgenoten, ten zuiden van Nieuwpoort gelegen) is begonnen en werd gedurende de nacht voortgezet. De Duitse artillerie richtte niet goed en het bekoorlijke dorp leed niet zo zwaar als vele andere dorpen gedurende de laatste dagen. De granaten vallen echter met ordeloze overvloed en er ontstond grote verwarring.

In de morgen waren de dorpelingen, wiens gehoor gehard is tegen het gebulder van het zware geschut, met geduldige arbeidzaamheid en onverzwakte opgewektheid, door geen oorlog of oorlogsgeruchten gestoord, aan het werk gegaan. In de late namiddag had er een medelijden wekkende verandering van toneel plaats. Men vocht om de plaatsen in auto's, wagons, wagens, op motorfietsen, en in elk ander voertuig om uit het dorp weg te komen en gedurende al die tijd floten de granaten door de lucht en sloegen zij grote gaten in de grond.

Pervijze werd in de eerste dagen van de slag aan de IJzer met buitengewone verwoedheid gebombardeerd. Niet één huis was onbeschadigd gebleven. Vrijdag richtte de vijand opnieuw zijn kanonnen op de plaats. De kerk maakte reeds een bedroevende indruk en het monument van heiligschennis werd nu opnieuw beschoten. De muren van dakloze woningen vielen in. De straten waren vol gaten en het metselwerk werd tot gruis geslagen. Dat was

spreken, waar de fronten op sommige plaatsen in elkaar boren en elkaar half omvatten, zoals dat ook bij St. Mihiel aan de Maas het geval is.

alles, dat kon gebeuren, doch het scheen de mensen, die het deden, te bevredigen.

Nieuwpoort, zoals reeds gemeld is, is evenals Diksmuide, een grote puinhoop. De strijd in de buurt is nog zeer ernstig, doch de gevechtlinie blijft ongeveer op dezelfde hoogte. Het onder water zetten van het land heeft een wijze van vechten tot gevolg gehad, waarmee de Duitsers niet tevreden moeten zijn. Toen nu de Belgen dit gebied lieten overstromen, werden deze manschappen van de hoofdmacht afgesneden. Honderden Duitsers zijn op deze verlaten eilanden omgekomen.

Bij Ramskapelle bood een afdeling van 460 Duitsers, die stelling had gekozen op een verhevenheid van het terrein met enige boerenhoeven voor zich, een gelegenheid aan de Belgische schutters om zich dagelijks in het schijfschieten te oefenen. Elke Duitser werd er afzonderlijk uitgepikt, als hij door het water trachtte te ontsnappen. Voorvallen van deze aard komen werkelijk zeer veel voor. In een ander geval werden 17 uhlanen, die op een houtvlot trachtten te ontkomen, de een na de ander doodgeschoten.

De oorlogstoestand.

Aan de IJzer hebben de Duitsers een nieuwe aanval ingeleid. Zij bombarderen Oostduinkerke (ten zuidwesten van Nieuwpoort) en Pervijze (tussen Nieuwpoort en Diksmuide).

Van Franse zijde.

De mededeling van het Franse gezantschap te 's Gravenhage, heden nopens de krijgsverrichtingen verstrekt, luidt als volgt:

Te Nieuwpoort, voor Diksmuide en in de streek van Ieper is het geschutvuur heviger dan in de vorige dagen hervat. Aan het kanaal

ten zuiden van Diksmuide, heeft de actie van onze artillerie de werken der Duitsers belemmerd die zich inspanden om de oostelijke dijk op te hogen, ten einde de onderwaterzettingen tegen te gaan. De vijand heeft een deel van zijn reeds door het watervlak bereikte verschansingen moeten ontruimen. Twee infanterieaanvallen der Duitsers, de ene ten zuiden van Bikschote, de andere zuidelijk van Ieper, zijn mislukt. Van onze kant hebben wij vorderingen gemaakt tussen Bikschote en het kanaal.

De Hogeschool te Leuven.

De Tijd bevat de volgende brief van mgr. Ladeuze, de rector-magnificus van de hogeschool te Leuven:

Men geeft zich in het buitenland, meen ik, niet genoeg rekenschap van de toestand, waarin wij verkeren. De brand van Leuven heeft onze mooie universiteitsbibliotheek, evenals onze School voor Handels- en Consulaire wetenschap geheel verwoest. Doch onze andere inrichtingen staan nog overeind. Daar wij, sedert een jaar, de bouw van een nieuwe inrichting hadden ondernomen voor de Handelsschool, zullen wij in werkelijkheid geen enkel lokaal missen, om onze lessen te hervatten. Daarenboven biedt het geen moeilijkheid, om logies te vinden voor onze studenten in het gedeelte der stad, dat niet verbrand is, en in de buitenwijken. Doch een bibliotheek ontbreekt ons. Van onze driehonderdduizend boeken is er niet één gered! Onze eerste zorg zal moeten zijn, om de boeken, welke onmisbaar zijn voor wetenschappelijk werk, te verschaffen. Om ons fonds te herstellen rekenen wij, daar wij op geen enkele publieke toelage aanspraak hebben, op de edelmoedigheid, waarmee de voorzienigheid ons te hulp zal komen.

Hetgeen der heropening der Leuvense Universiteit verhindert, is de algemene toestand, waarin België op dit ogenblik verkeert. Deze

moeilijkheid bestaat in gelijke mate voor de vier universiteiten van het land. De talrijke betuigingen van deelneming in ons ongeluk hebben ons zeer ontroerd. Wij werden uitgenodigd onze universiteit naar Holland en naar Engeland over te brengen. De universiteiten van Oxford en Cambridge waren de eerste, om ons gastvrijheid aan te bieden. Om redenen, te veel om hier uiteen te zetten, zijn wij tot het besluit gekomen, dat het zowel materieel als moreel onmogelijk is, buiten België, hetzij de gehele katholieke universiteit, hetzij een of andere faculteit tijdelijk over te brengen. Het is voldoende, op te merken, dat onze professoren, die uit Leuven gevlucht zijn, overal verspreid zijn en dat wij met de meesten geen briefwisseling kunnen voeren. Evenmin is het ons mogelijk, onze studenten te bereiken. Meer dan de helft der studenten bevindt zich onder de wapens en gij kent reeds de oproep der regering aan de Belgische jongelieden, die tot dusverre nog niet waren opgeroepen.

Toen wij, in de eerste dagen van oktober, te Brussel de uitnodiging van de universiteit van Cambridge ontvingen, werd in overeenstemming met alle professoren, die men op dat ogenblik kon bereiken, besloten, dat de Universiteit zelf zich niet kon belasten, om buiten Leuven colleges te organiseren. Maar, van dat ogenblik af, hebben zich verscheidene professoren beschikbaar gesteld, met volkomen goedkeuring van de academische autoriteiten, om gebruik te maken van de hun aangeboden gastvrijheid en zich naar Cambridge te begeven, teneinde daar individueel hun lessen voort te zetten voor diegenen van onze studenten, die zij daar zullen ontmoeten. Wij hebben onlangs vernomen van de hartelijke ontvangst, die zij in de oude en roemruchte Engelse universiteit hebben genoten. Deze maakt aanspraak op de onvergankelijke dankbaarheid van onze Alma Mater. Niet minder gelukkig waren wij, te vernemen, dat andere professoren van Leuven, die thans in Utrecht vertoeven, zich in verbinding hebben gesteld met studenten-

vluchtelingen in Holland. Ook zij kunnen, wij weten het, rekenen op de steun van de academische autoriteiten van uw land, dat reeds zo edelmoedig in deze droeve dagen zoveel van onze landgenoten heeft opgenomen.

Mechelen.

Naar uit Roosendaal aan de Tijd bericht wordt, heeft kardinaal Mercier, aartsbisschop van Mechelen, aan de geestelijkheid van het aartsbisdom een brief gezonden, waarin gezegd wordt:

“Wij hebben besloten dat het Groot Seminarie, de leergangen van wijsbegeerte in het Klein Seminarie van Mechelen, het Klein Seminarie van Hoogstraten, alsook de externaten van onze aartsbisschoppelijke colleges en instituten zullen heropend worden. In al deze gestichten zullen de studenten binnenkomen op dinsdag 17 november. We verzoeken de eerwaarde heren pastoors en onderpatoors de belanghebbende families aanstonds te verwittigen en deze brief zoveel mogelijk bekend te maken.